

Nové právo sdělování veřejnosti. Ovlivní knihovny?

Prof. P. Bernt Hugenholtz
Institut informačního práva,
Amsterodamská univerzita
hugenholtz@jur.uva.nl

Memorandum bylo sepsáno pro potřeby vyjednávání EBLIDA o podobě Direktivy, tedy před jejím přijetím. Protože se jedná o právo sice dílčí, avšak v našich podmínkách zcela nové a nezvyklé a na druhé straně zasahující rychle se rozšiřující oblast publikování na webu, zdá se užitečné vyslechnout názor odborníka ze země, která je přinejmenším evropskou špičkou v otázkách spojených s elektronickými dokumenty.

Memorandum by bylo možno stručně shrnout tak, že vystavení dokumentu podléhajícího autorskoprávní ochraně na veřejně přístupném webu je sdělováním veřejnosti a požívá tedy ochrany příslušných ustanovení autorského zákona, ne tak již prohlížení takto vystavených děl samo o sobě. Naproti tomu umístění dokumentu podléhajícího autorskoprávní ochraně na webovou stránku, k níž má přístup pouze určitý jedinec, nikoli veřejnost, sdělováním veřejnosti není.

Martin Svoboda

1. Úvod

Jedním z významných rysů WIPO Copyright Treaty (WCT)¹⁾ uzavřených v Ženevě v lednu 1996 je právo na sdělování veřejnosti. Článek 8 WCT definuje toto právo takto:

„...výlučné právo dávat svolení k jakémukoliv sdělování děl [chráněných autorským zákonem] veřejnosti, ať po drátě či bezdrátově, včetně zpřístupnění [...] děl veřejnosti takovým způsobem, že členové veřejnosti mohou přistupovat k takovým dílům z místa a v čase podle své volby.“

V souladu se smlouvou WIPO uvádí článek 3 (1) navrhované Direktivy o Copyrightu (COM(97) 628) téměř doslova stejně výlučné právo

„...dávat svolení k či zakázat jakékoli sdělování veřejnosti originálů či kopií děl [chráněných autorským zákonem], ať po drátě či bezdrátově, včetně zpřístupnění [...] děl veřejnosti takovým způsobem, že členové veřejnosti k nim mohou přistupovat z místa a v čase podle své volby.“

Při interpretaci tohoto práva sdělování veřejnosti je třeba brát na vědomí, že:

a) WIPO Copyright Treaty teprve musí nabýt právní moci;

b) Direktiva o Copyrightu je stále ještě ve fázi návrhu a
c) oba právní instrumenty budou posléze v jednotlivých zemích zakomponovány do legislativy různými způsoby a budou vykládány soudy na základě místních precedentů.

V některých evropských zemích, např. Francii a Nizozemsku široce definované právo sdělování veřejnosti již existuje. Tam WCT a Direktiva zřejmě nepřinesou výrazné změny. Jinak tomu bude v dalších zemích, jako je např. Německo, kde současný autorský zákon chrání jenom určité formy (podle média) sdělování veřejnosti. Tam bude muset být toto nové právo zavedeno do právního řádu, což, jak lze předpokládat, bude mít hlubší účinek.

Dále uvedená analýza se nutně soustřeďuje na toto právo, jak je definuje WCT a Direktiva o Copyrightu. Nijak se nepokouší toto právo objasňovat v rámci národního právního řádu.

2. Rozsah práva sdělování veřejnosti

Toto právo ve své podstatě tedy zahrnuje „zpřístupnění [...] děl veřejnosti takovým způsobem, že členové veřejnosti mohou přistupovat k takovým dílům z místa a v čase podle své volby“ (článek 3 Direktivy o Copyrightu). Vysvětlující memorandum (Explanatory Memorandum) k článku 3 Direktivy objasňuje, že nikoliv úkon sdělování díla sám o sobě (šíření díla) je tím, co uvádí v účinnost toto výlučné právo. Namísto toho je kritickým úkonem „nabízení díla na veřejně přístupném místě“. Tedy uložení děl chráněných copyrightem do veřejně přístupné databáze je „sdělováním veřejnosti“, i kdyby nikdy žádný uživatel na žádné dílo ani nepohlédl. Podobně zpřístupnění digitalizované kopie díla v počítačové síti, která je otevřená veřejnosti (např. prostřednictvím webovské stránky na internetu), je [tímto právem – doplnil překl.] omezený úkon, i kdyby nebylo nikdy prohlíženo či staženo.

Jak Vysvětlující memorandum k Direktivě správně vysvětluje, relevantní úkon („zpřístupnění díla veřejnosti“) předchází fázi jeho skutečného přenosu. Přenos sám (dodání díla z místa na místo konečnému uživateli) jako samostatný úkon není sdělováním veřejnosti, stejně jako jím není prohlížení díla prohlížečem či jiným programem na terminálu konečného uživatele.²⁾ Jinými slovy zobrazení díla na obrazovce osobního počítače nebo počítačového terminálu *nepředstavuje* za normálních okolností sdělování veřejnosti.

Ani Smlouva WIPO ani navrhovaná Direktiva se nevěnuje definici pojmu „veřejnost“. Podle Vysvětlujícího memoranda k Direktivě „je věcí národního právního řádu definovat ‚veřejnost‘“. To ve většině národních autorských zákonů znamená širokou interpretaci tohoto pojmu. Všeobecně řečeno – už i sdělování uzavřené skupině uživatelů (např. sdělování uvnitř podniku) by bylo kvalifikováno jako sdělování veřejnosti. Obvykle se [z rozsahu tohoto pojmu – doplnil překl.] vyjímá pouze čistě soukromý okruh rodiny a přátel.

3. Právo sdělování veřejnosti a digitální knihovny

V souvislosti s digitálními knihovnami vyplývají z předchozí analýzy následující závěry:

- 1) Uložení díla chráněného copyrightem do databáze, která je přístupná uživatelům veřejné knihovny, je sdělováním veřejnosti. Totéž pravděpodobně platí pro zpřístupnění kopie databáze chráněné copyrightem (např. na CD-ROM) prostřednictvím počítačové sítě knihovny nebo pro poskytnutí veřejného přístupu do online databáze nebo do jiné digitalizované sbírky chráněných děl.
- 2) Jakékoliv následné úkony prohlížení nebo zkoumání díla či děl z osobních počítačů nebo počítačových terminálů umístěných v knihovně *nepředstavují* samostatné úkony sdělování veřejnosti. Pouze ve zvláštním případě, kdy zobrazení na obrazovce sledují posluchači (např. je-li obrazovka promítána na konferenci) nastává sekundární úkon sdělování veřejnosti.

Shrnutí: Knihovna, která získává nebo poskytuje přístup k databázi, bude muset sjednat licenci pro zpřístupnění databáze uživatelské obci knihovny, nikoli však pro následné úkony koncového užití, jako je prohlížení prohlížečem či jiným programem nebo zkoumání díla. To samozřejmě nebrání majitelům autorských práv požadovat poplatky na základě uskutečněných užití, pokud si to tak

přejí. Účastníci licenční smlouvy mohou zásadně zcela volně sjednat podmínky smlouvy i způsob, jímž se určí výše poplatků.

Nicméně jakékoliv další úkony stahování a/nebo tištění díla mohou vyvolat účinnost práva na pořizování rozmnoženin držitele autorského práva a tudíž potřebu další licence. Z tohoto pohledu bude mít současná diskuse o rozsahu a výjimkách z práva na pořizování rozmnoženin zcela zásadní význam.

Amsterdam, 10. března 1999

Poznámky pod čarou:

- 1) WIPO – World Intellectual Property Organisation – Světová organizace duševního vlastnictví
WIPO Copyright Treaty – Smlouva o právu kopírování
- 2) Tyto úkony mohou být kvalifikovány jako *rozmnožování* v rámci široké definice práva na pořizování rozmnoženin v článku 2 navrhované Direktivy, což je předmětem výjimky „přechodných rozmnoženin“ podle článku 5 § 1.

Přeložil Martin Svoboda
Státní technická knihovna

